

**BOLALAR IJODIY QOBILYATINI RIVOJLANTIRISHDA
MARIYA MONTASORIY O`YINCHOQLARI**

Sobirjonova Muslima

*Andijon davlat Pedagogika instituti Maktabgacha ta'lim fakulteti
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 2-kurs talabasi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada Mariya Montessori metodikasidan foydalangan holda bola ijodiy qobiliyatini ochib berish hamda uning ta'limga nisbatan qiziqishi haqida so'z boradi. Bugungi kunda maktabgacha ta'lim tashkilotlarini rivojlantirish maqsadida bir qancha ilg'or usullar tatbiq etib kelinmoqda. Shulardan biri Mariya Montessori metodikasi hisoblanadi. Montessori metodologiyasiga ko'ra, bola uchun maxsus tayyorlangan madaniy rivojlanish muhiti yaratiladi, unda u o'zining rivojlanishi uchun zarur bo'lgan hamma narsani topadi, to'g'ri nutqni "singdiradi", boy hissiy taassurotlarni oladi va turli ob'ektlar bilan ishlash usullarini o'zlashtiradi.

Kalit so'zlar: konstruksiya , applikatsiya, rasm ,modellashtirish, mayda va yirik motorika.

Аннотация: В данной статье рассказывается об игре и ее значении в жизни ребенка через методику Марии Монтосори в развитии творческих способностей детей.

Ключевые слова: конструирование, аппликация, раскрашивание, лепка, мелкая и крупная моторика.

Annotation: This article talks about the game and its importance in the life of a child through the methodology of Maria Montosori in the development of children's creative abilities.

Key words: construction, application, painting, modeling, small and large motor skills.

Montessori turli yoshdagi (3 yoshdan 6 yoshgacha) Montessori Olamshumil ta'lim maktabgacha va boshlang'ich maktab yoshidagi ta'limning asosi bo'lib, u atrof-muhit va didaktik materiallar yordamida darslarni tashkil etish orqali amalga oshirildi. Tuyg'ularni o'rgatish uchun Montessori chalg'ituvchi ta'sirlarni bartaraf etishni, bitta a'zoni mashq qilish paytida esa - qolgan qismini "o'chirishni" tavsiya qiladi (masalan, bolalarda nozik teginish tuyg'usini rivojlantirish uchun, ularni ko'r-ko'rona yopish). Montessori o'qitish samaradorligini bolalarning atrof-muhitning ba'zi bir ta'siriga sezgirligini oshiradigan maxsus sezgir davrlarini ajratish bilan bog'liq (masalan, nutqni o'rganish, shaxslararo munosabatlarni o'zlashtirish va boshqalar).

Montessori o'yinchoqlari. Montessori metodikasida shunday jihozlar borki, bola mustaqil ravishda shug'ullanib, yangi bilim hosil qiladi. Masalan, har xil shakldagi

silindrlarni o'z hajmiga mos joylarga joylashtirish. Kuzatishlardan ma'lum bo'ldiki, tarbiyachi ko'rsatmasi bilan topshiriqni bajargan bolalar ertasiga ushbu vazifani qaytadan ko'rsatib berishda xatolikka yo'l qo'ydi, mustaqil bajargan bolalar silindrlarni deyarli bexato bajardi. Mustaqil o'zlashtirish jarayonida ko'proq vaqt talab qilinishi mumkin, lekin ular olgan bilimlarini xotiralarida mustahkam saqlab qoladilar.

Konstruktorlar. Bolaning yoshi 3-6 yosh oralig'ida bo'lganida, u ijodkorlikni rivojlantirish uchun muhitga ega bo'lishi kerak. Bola sodda jumboqlarni bajonidil yechadi, turli xil kartochkalar, konstruktorlar bilan mashg'ul bo'ladi.

Rasm, applikatsiya va modellashtirishga o'rgatuvchi o'yinchoqlar. Ayni turdagi o'yinchoqlarni ijodiy qobiliyatlari rivojlangan bolalar o'ynashga moyillik bildirishadi. Rivojlantiruvchi o'yinchoqlar bolaning qaysi yo'nalishga moyilligini aniqlay oladi. Agar u konstruktorlarni qalamdan afzal ko'rsa, uni san'at maktabiga yuborish qiyin. Pedagogikada individuallik prinsipi bebaho qadriyat sifatida tan olinadi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyalanuvchining moyilligiga qanchalik ehtiyotkorlik bilan munosabatda bo'lishsa, ularning o'z qiziqishlariga yo'nalishlari shunchalik yuqori bo'ladi. Demak, bu bolalarning o'z qobiliyatlari va qiziqishlariga ishonchni keltirib chiqaradi. Zamonaviy ta'limiy rivojlantiruvchi o'quv o'yinchoqlari tarbiyalanuvchilarga o'zi uchun qiziqarli bo'lgan narsalarni aniqlashga imkon beradi. "Bolaning eng birinchi o'qituvchisi o'yinchoqlardir" degan iborani shu o'rinda eslash maqsadga muvofiq. Hamma bola ham o'yinchoqni, ular bilan o'ynashni yaxshi ko'radi. Aslida, o'yinchoq nafaqat bolani ovuntirishga, balki, uning jismoniy va ma'naviy kamolotiga, tafakkurining rivojlanishiga xizmat qiladi.

Qurish-yasashga mo'ljallangan kubikli konstruktorlar tayanch-harakat a'zolari va mayda motorikani rivojlanishiga yordam beradi.

- Qo'l va barmoq qanchalik ko'p ishlasa nutq shunchalik yaxshi bo'ladi.
- Turli qismlarni yig'ish bolani mantiqiy fikrlashga o'rgatadi.
- Konstruktorlarni yig'ish jarayonida bola diqqat-e'tiborli, sabrli bo'lishga o'rganadi.

- Bu o'yinda bola ijodiy intellektual fikrlashni o'rganadi, qaysi shakldan keyin qaysinisini qo'yishni o'ylash uning tasavvuri kengayishiga xizmat qiladi. Narsa-buyumlar bilan o'ynaganda bola biror yangi predmet va uning o'ziga xosligini o'rganadi. Nutqni rivojlantiruvchi o'yinlarda esa bolalar xalq og'zaki ijodi bilan tanishadilar, badiiy adabiyot namunalaridan she'r yodlaydilar, hikoya tuzadilar. Bular natijasida esa bolalarning so'z boyligi oshadi, o'z fikrlarini bema'lol bayon qilishni o'rganadi. Ta'limiy o'yinlarda bola rang, harf, sonlarni o'rganadi. Dunyo haqidagi dastlabki bilimlarni o'rganadi. Hamma ota-ona farzandini o'yinchoq bilan xursand qilishni xohlaydi. O'yinchoqlar bolalarning ham jonu dili. Aslida, o'yinchoq nafaqat bolani ovuntirishga, balki, uning jismoniy va ma'naviy kamolotiga, tafakkurining o'sishiga xizmat qiladi. Shu ma'noda ishlab chiqaruvchilar bolalarni har tomonlama

rivojlantirishni nazarda tutadigan turli yo'nalishdagi o'yinchoqlarni taklif etishadi. 1.

Qurish yasashga mo'ljallangan kubikli konstruktorlar:

- tayanch-harakat a'zolari va mayda motorikani rivojlanishiga yordam beradi;
- qo'l va barmoq qanchalik ko'p ishlasa, nutq shunchalik yaxshi rivojlanadi;
- turli qismlarni yig'ish bolani mantiqiy fikrlashga o'rgatadi;
- konstruktorlarni yig'ish jarayonida bola diqqat-e'tiborli, sabrli bo'lishga o'rganadi.

– Bu o'yinda bola ijodiy fikrlashni o'rganadi, qaysi shakldan keyin qaysinisini qo'yishni o'ylash uning tasavvuri kengayishiga xizmat qiladi. 2. Ta'limiy o'yinlar bolaga qanday yordam beradi? MTTda asosan 3 xil ta'limiy o'yinlardan foydalaniladi:

- buyumlar bilan o'ynash;

- kartochkalar;

- nutqni o'stiruvchi o'yinlar. Narsa-buyumlar bilan o'ynaganda bola biror yangi predmet va uning o'ziga xosligini o'rganadi. Nutqni rivojlantiruvchi o'yinlarda esa bolalar xalq og'zaki ijodi bilan tanishadilar, badiiy adabiyot namunalaridan she'r

yodlaydilar, hikoya tuzadilar. Bular natijasida esa bolalarning so'z boyligi oshadi, o'z fikrlarini bema'lol bayon qilish ko'nikmasi shakllanadi. Ta'limiy o'yinlarda bola rang, harf, sonlarni o'rganadi. Har bir bolada "Do'kon", "Kasalxona", "Sayohat" kabi rolli o'yin o'ynash uchun kerakli o'yinchoqlar bo'lishi maqsadga muvofiqdir. Bu kabi o'yinlarda bolalar kattalarga taqlid qilishni, jamoa bilan o'ynashni o'rganadilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. <https://minikar.ru/uz/molitvy/metodika-montessori-dlya-rannego-razvitiya-rebenka---filosofiya/>
2. SCIENTIFIC PROGRESS VOLUME 2 | ISSUE 7 | 2021 ISSN: 2181-1601 Uzbekistan www.scientificprogress.uz Page 999
3. Turdieva M. PRESCHOOL AGE IS AN IMPORTANT TIME TO FOCUS ON CREATIVITY //Материали конференцій МЦНД. – 2021.
4. Turdiyeva M. J., Islomova M. I. Q. A MODEL FOR DEVELOPING THE CREATIVE ABILITIES OF PRESCHOOL CHILDREN BASED ON A PERSONCENTERED APPROACH //Builders Of The Future. – 2021. – C. 10-14